

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Poetiske Skrifter III

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Poetiske Skrifter III", i Oehlenschläger, Adam: *Poetiske Skrifter III*, udg. af H. TOPSØE-JENSEN , 1926-1930, s. I. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oeh103val-shoot-idm140634334151968/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter III

INDLEDNING

Litteraturens Historie kan kun opvise faa Sidestykker til den mægtige Udvikling, som Oehlenschläger gennemlevede omkring 1805. Hvor man hos andre Digtere er vant til at regne med Perioder paa lange Aaremaal, er der her Tale om faa Aar, ofte blot om Maaneder. Mellem »Aladdin« og »Hakon Jarl« er der kun et godt halvt Aar, mellem Udgivelsen af »Poetiske Skrifter« og af »Nordiske Digte« kun to. Og dog fornemmer Læseren tydeligt Vejen fra den straalende Ungdom i det første Værk til den »besindige Mandighed«, der kunstnerisk og menneskeligt præger det andet. Allerede her staar vi ved det afgørende Vendepunkt i Oehlenschlägers Digterliv.

Mellem de to Hovedværker ligger dybtgaaende personlige Oplevelser. »Nordiske Digte«s Fortale er dateret Paris 1807; Studenten fra »Langelandsreisen« var kommet ud i den store Verden. Bag sig havde han Opholdet hos Steffens i Halle 1805, hvor han havde digtet sin første Tragedie og læst Græsk med Schleiermacher, og Berlinermaanederne i 1806 med det frugtbare Samvær med nogle af Tysklands bety-

I

deligste Aander: Fichte og Humboldt. Han havde vundet Goethes Venskab i Weimar og i Dresden gjort Tiecks Bekendtskab. Og han havde som ufrivillig Tilskuer fra sit Værtshus i Weimar overværet Slutningsscenen af det store Verdensdrama Slaget ved Jena: Preussernes Flugt og Franskmændenes sejr- rige Indtog i Goethes og Schillers By. Han havde set mere og lært mere i dette Rejsens første Aar end i hele sit tidligere Liv.

Brevens til Hjemmet og de ypperlige æstetiske Afhandlinger: Fortalen til »Nordiske Digte« og Svaret til Værkets Anmelder, Capt. Abrahamson, vidner om en sikker Myndighed, en næsten overmodig Selvbevidsthed. Han var en Mand, og han lod Vennerne føle det. Opholdet i Halle udviklede sig til et Brud med Steffens, der ikke kunde »vænne sig fra den gamle Vane, at ville beherske min Smag«, og dermed med den romantiske Skole overhovedet; et Brud, som stadig uddybedes under Udenlandsrejsen. Uviljen mod Romantikernes katoliserende Tendenser, Harmen over deres Fordømmelse af Lessing og Schiller og deres lunkne Anerkendelse af Goethe førte Oehlenschläger over i Klassicismens Lejr. Med Valget af Kunstformen for sine tre Digtninger gør han bevidst Front mod Skolen: Eposet, det antike Drama, den historiske Tragedie. Op mod den brogede, luncfulde Mangfoldighed sættes nu den store, simple Stil: »Kraft og Eenfold er de tvende Hovedpiller for Indgangen til ethvert Kunstens Tempel.«

Der er her snarere Tale om en Selvbesindelse, en Afklaring, end om en indre sjælelig Omvæltning som den, Steffens havde fremkaldt i Sommeren 1802. Allerede i Fortalen til »Poetiske Skrifter«

II

havde Oehlenschläger fremsat en Trosbekendelse til det objektive i Kunsten, som slet ikke passede i Romantikens Kram (smf. I, S. XXIV—XXV), og baade fra »Thors Reise« og fra »Hakon Jarl« fører der Forbindelsestraade bag ud til tidligere Digterværker og Planer. Men saavel i teoretisk Ræsonneren som i kunstnerisk Praksis følger han nu konsekventere end tidligere et rent klassicistisk Program. Hvor han udformer sin nye Kunstlære, lyder dens to store Bud: Kunsten skal være objektiv og den skal være national.

Oehlenschlägers Æstetik, som Fortalen giver en meget smuk Prøve paa, staar i Gæld til det 18. Aarhundredes idealistiske Kunstlære. Kunsten er Evighedens Organ. Kunstværket et Afbillede af Kosmos, en Verden, der lyder sine egne Love, og som hviler i sig selv i harmonisk Afsluttethed og Selvstændighed. Kunsten skal skabe Helheden; den skal samle, hvad der i Livet findes spredt og adskilt. Dens Maal er derfor i dybeste Forstand at genskabe Virkeligheden, det varige, blivende, renset for alt tilfældigt, som skjuler den sande Norm. Dens Opgave er at skildre det alment menneskelige og det store menneskelige. Den er typisk og upersonlig; Kunstneren selv skal forsvinde bag sit Værk. Kunstsind bestemmes i et Brev til Ørsted som »sindig Opmærksomhed paa Skjønheden i det Objektive, reen for al personlig Interesse«. Og idet han optager Ordet om Digteren som en Seer, bruger han det til paa en ny og slaaende Maade at definere Forskellen mellem Klassicisme og Romantik: »Deri bestaaer Homers himmelske Skjønhed og Shakespeares, at det er den *almindeligste* Natur, seet med

III

det *ualmindeligste Øie*. Derfor kaldte man ogsaa de gamle Digtere *Seere*. Mange af de endog *bedste* Nyere har man Ret til at kalde *Drommere*.« (Til Ørsted, ⁶/₁₂ 1807).

Goethe var det store Eksempel. Hans Poesi var objektiv og universel, Oehlenschlägers objektiv og *national*. Homer tiltrak ham ikke blot ved »den individuelle Natur«, »det Charakteristisk-Naive«, men ogsaa ved »det eiendommelig Nationale«, »det Store-Græske«. Det hedder nu, at »den sande originale Digter er sin Nations og sin Tids Organ«, og at »det *eiendommelig Nationale* er Poesiens ædlest Blomst«. Det er betegnende, at de »Nordiske Digte« er skrevet paa den store Udenlandsrejse. Først Fraværelsen fra Hjemmet og Længslen efter det vakte den bevidst nationale Følelse hos Digteren. Den gjaldt ikke blot Fædrelandet i snævrere Forstand, men Tvillingrigerne, det dansk-norske Monarki. »Hakon Jarl« kaldes udtrykkeligt i Fortalen for et »Billede af mit Fædrelands Historie«.

Men det klareste Udtryk for det nationale Væsen fandt Digteren i Mytologien. Den »bestaaer af rene, store Natur og Menneskeforhold, er et Product af en heel Nations Karakter, Tænke og Følemaade. I den er intet halvt, intet tilfældigt, altsaa intet prosaisk«. Hvad der var mislykkedes for det 18. Aarhundredes Mænd, lykkedes her fuldt ud for Oehlenschläger. Han kaldte den nordiske Mytologi til nyt Liv i Folkebevidstheden, og han pegede paa Skatte, som det skulde blive de følgende Slægtleds Opgave at hæve ikke blot i Danmark, men ogsaa i Sverige og Norge, ikke blot i Poesien, men ogsaa indenfor Billedkunst og Musik. Overfor denne for nordisk

IV

Aandsliv i det 19. Aarhundrede saa betydningsfulde Kendsgerning er det mindre væsentligt, at den sent udformede, rent vestnordiske Opfattelse af Nordens Gudeverden ikke har meget at gøre med hjemligt Hedenskab i Danmark; at Oehlenschläger dernæst har tilpasset det mytologiske Verdensdramas indbyrdes Kronologi efter sine egne Planer, og at Romisniscenser fra Antiken paa forskellig Maade har forvansket Billedernes Ægthed. Afvigelser og Forsyndelser har allerede Grundtvig paapeget, og han har faaet mange Efterfølgere. Men Oehlenschläger var Digter, ikke Religionshistoriker.

I god Overensstemmelse med Fortalen er det da *den mytologiske Idé*, der udgør Enheden i »Nordiske Digte«. »Thors Reise« skildrer Gudelivet paa dets solbeskinnede Højde. Baldurs Død er Krisen, Guldalderens Afslutning, hvor Ufreden og Vildskaben med Lokes grusomme Straf kommer ind i Verden. Og i »Hakon Jarl« følger saa Undergangen, Ragnarok, en udartet og derfor dødsdømt Religions sidste Kamp. Digteren gør selv sin Kritiker opmærksom paa, at »Baldur« med Hensigt følges af »Hakon Jarl«. »Dersom Baldur ikke var død, kunde Hakon aldrig offret sin Søn i Lunden, det skrækkeligste, men ogsaa det sidste Exempel paa *hedensk Fanatisme*.« (Svar til Abr. S. 43). Oehlenschlägers Værk skildrer som Grundtvigs fire Aar yngre »Norrners og Asers Kamp«. Trilogiens sidste Del kunde med Rette føre som Undertitel: »Optrin af Kæmpelivets Undergang i Nord«.